

Folklor

Górali Orawskich cz.2

materiał do nauki samodzielnej Pracowni Tradycji Polskiej
Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Szczecińskiej „Krağ”
Pałac Młodzieży — Pomorskie Centrum Edukacji w Szczecinie
Grupa: Krağ, 28.10.2020 r.
Prowadzący: Artur Kotwas, Dariusz Skrobania

Strój i ubiór codzienny

Strój jest estetycznym odzwierciedleniem wnętrza człowieka, jego duszy i serca. Ukazuje również rozmaite przemiany (społeczne, historyczne, etnograficzne, socjologiczne), jakie zachodziły w naszym społeczeństwie. Był w końcu jednym z ze sposobów identyfikacji, określenia czy przyporządkowania do danej grupy etnicznej. Jest więc niejako przekazem o naszych ojcach, ich spojrzeniu, myśleniu, pojmowaniu świata, estetycznym i plastycznym kształtowaniu własnego otoczenia.

Przeczytaj więcej:

<https://www.etnozagroda.pl/gorale-orawscy/stroaj-i-ubioaj-r-codzienny>

Tańce Górali Orawskich

CIARDAŚ ORAWSKI

Taniec w regionie Orawy Górnej jest tańcem jednej pary, wśród wielu par, tańczony dawniej na weselach i zabawach, obecnie tylko w regionalnych zespołach na Orawie. *Ciardaś*. ma dwie części: w I cz. tancerz różnymi drobionymi i krzesanymi krokami popisuje się przed tancerką, II cz. to zwijanie, czyli obroty pary. W latach pięćdziesiątych XX wieku Karol Pilch z Jabłonki potrafił popisywać się w tańcu, krokami drobionymi, i krzesanymi. Podczas przyśpiewki śpiewanej do muzyki, tancerz - w ujęciu otwartym obejmuje tancerkę przez plecy prawą ręką, a lewą unosi w górę i śpiewa: np. *Był to niedołynga nieboscycek strycek, kie mi groł ciardasia, złomoł się mu smycek*. Następnie rozpoczynają taniec. Tańczą ze sobą bez ujęcia rąk; tancerz z werwą popisuje się sprawnością taneczną krokami *drobnymi* i *krzesanymi*, ona tańczy spokojnie, pełnym gracji krokiem *drobnym*. Wszystkie kroki wykonywane są na lekko ugiętych kolanach i przedniej części stopy.

Przeczytaj więcej: <https://www.etnozagroda.pl/gorale-orawscy/tance-goacute-rali-orawskich>

Tańce Górali Orawskich

GYMBUŚKA

Gymbuśka – gwarowa nazwa pocałunku. (Bośkany na śląsku) Zabawowy taniec w regionie Orawy Górnej, w metrum 2/4, w tempie szybkim. Uczestniczy w nim dowolna liczba tancerzy. Pary ustawiają się na linii półkola, chłopcy po lewej, dziewczęta po prawej stronie. Zabawę rozpoczyna zawołanie: *Gymbuśka!* Muzyka gra, wszyscy śpiewają: *I jo Polok, i tyś polka, obie my se Polusie, /: kiebyś była dobro Polka, dałabyś mi gymbusie :/*, równocześnie wykonując kroki odstawiane i dostawiane do boku, w rytmie ćwierćnut. Po śpiewie muzyka gra mel. a jedna z tancerek z chusteczką trzymaną w obu rękach, krokiem polki podbiega do różnych tancerzy, ale wybiera jednego wskazując go chusteczką. Tancerza wyprowadza na środek, kładzie chusteczkę na podłodze, kłękają i całują się. Chusteczkę przejmuje tancerz. Pozostali klaszczą w ręce, a solowa para w ujęciu podstawowym, tańczy polkę w obrocie w środku półkola. Podczas śpiewania następnych zwrotek wszyscy wyk. takie same kroki odstawiane i dostawiane. Teraz zabawę rozpoczyna tancerz, który ma chusteczkę i wyk. to samo, co robiła tancerka. Kiedy wszystkie pary przetańczą solowy taniec, zabawa kończy się ogólną polką. Zob. *Leksykon Taniec w polskiej tradycji*, s. 64 i 25. Melodia i opis tańca publikowany; Kazimierz Bogucki, „5 Tańców góralskich z Orawy, Spisza i Podhala”, Polonia 1964, s.15 i 55.

Przeczytaj więcej: <https://www.etnozagroda.pl/gorale-orawscy/tance-goacute-rali-orawskich>

Tańce Górali Orawskich

STOŁKOWY

To następna zabawowa forma tańca powszechna na całej Orawie, ma podobny przebieg do tego rodzaju tańców w innych regionach Polski. Tańczą przy dowolnie wybranej melodii polki w tempie umiarkowanym. Tancerze stoją obok siebie w półkolu bez ujęcia rąk. Jeden z tancerzy stawia stołek na środku izby, zwracając się do muzyki - woła: *Stółkowy!* Wywołany inny tancerz siada na stołku. Muzyka zaczyna grać, a tancerze w dowolnej liczbie par otaczają półkolem siedzącego na stołku. Przemieszczają się krokiem dosuwanym w bok, w rytmie polki : „raz i dwa” raz w prawo, raz w lewo. Ten, który zamówił taniec, przyprowadza kolejne tancerki przedstawiając ich zalety. Siedzący na stołku „odrzuca” tancerki lub wybiera tę, którą chce i z nią na środku tańczy polkę. Pozostali uczestnicy zabawy łączą się w pary w ujęciu podstawowy i obrotami w prawo tańczą polkę po obwodzie koła w I kier. do końca granej mel., po czym ustawiają się znów w półkolu. Następnie na stołku siada wybrana tancerka, zabawa rozpoczyna się od początku i ma taki sam przebieg. Zabawa kończy się wtedy, kiedy np. tancerz nie wybierze żadnej tancerki i zabierając stołek wychodzi ze środka półkola. Zob. *Leksykon Taniec w polskiej tradycji*, s.244(3).

Przeczytaj więcej: <https://www.etnozagroda.pl/gorale-orawscy/tance-goacute-rali-orawskich>

Tańce Górali Orawskich

JELYNIOSEK

Taniec w regionie o urozmaiconej budowie, tańczony dawniej podczas zabaw i wesel, w której uczestniczy dowolna liczba par. Obecnie tańczą go tylko regionalne zespoły na Orawie. Nazwa jest zdrobnieniem słowa jeleń. Metrum: 2/4, tempo umiarkowane. Pary zajmują dowolne miejsca w izbie zwróceniem przodem do siebie lub w ujęciu otwartym chłopiec obie ręce trzyma za plecami poniżej pasa, dziewczyna obie ręce na biodrach. Podczas śpiewu bez ujęcia rąk. Na zawołanie *Jelyniosek!* - muzyka podejmuje melodię, tancerze śpiewają obydwie zwrotki przyśpiewki : *Poczekoj ze jelyniosku na chwile, na chwile, za kiela se karabinek nabije, nabije. Za kiela se karabinek nabijot, nabijot, za tela se jelyniosek wywijot, wywijot* - i tańczą w miejscu małymi krokami odstawianymi i dostawianymi, bez przenoszenia ciężaru ciała na nogę dostawianą lub krokiem *podpieranym* w miejscu z niewielkim unoszeniem ciała, w rytmie ósemkowym.

Przeczytaj więcej: <https://www.etnozagroda.pl/gorale-orawscy/tance-goacute-rali-orawskich>

Muzyka orawska

1. To orawskie pole - <https://www.youtube.com/watch?v=PzI3-P3pIhQ>
2. W Babiej Górze - <https://www.youtube.com/watch?v=BfIXctyiH3o>
3. Krzyzowo - <https://www.youtube.com/watch?v=ydX8wbTerts>
4. Orawa, Orawa - <https://www.youtube.com/watch?v=QTCUor-srlQ>
5. Stary jo - <https://www.youtube.com/watch?v=36Q7NMIXTlk>